FREDRIKA BREMER

1801 - 1865

FREDRIKA BREMER

FREDRIKA BREMER, född 17 augusti 1801 på Tuorla i Pikis socken, nära Åbo, Finland, död 31 december 1865 på Årsta slott i Österhaninge socken, Stockholms län, Sverige, var en svensk författare, kvinnorättskämpe, djurrättsaktivist och välgörenhetsidkare.

FREDRIKA BREMER anses vara den svenska kvinnorörelsens främsta pionjär och som författare introducerade hon den realistiska romanen i Sverige.

FREDRIKA BREMER

BIOGRAFI

FREDRIKA BREMERS SLÄKT lär ha kommit från Bremen i samband med att en handlare Isac Bremer (**1683–1713**) flyttade till Västerås. Där gifte han sig med Anna Hult född 1687. Deras son Jacob Bremer (**1711–1785**) flyttade till Finland och blev skeppsredare i Åbo och i hans andra gifte med Ulrika Fredrika Salonius (**1746–1798**) föddes sonen Carl Fredric. Brukspatron och grosshandlare Karl Fredric Bremer (**1770–1830**) och hans hustru Birgitta Charlotta Hollström (**1777–1855**) blev föräldrar till Fredrika som var näst äldst av sju syskon.

FREDRIKA BREMER VÄXTE UPP I STOCKHOLM dit familjen flyttade **1805**. Fadern hade varit en av Finlands mest framgångsrika affärsmän, familjen var således mycket förmögen och köpte förutom en paradvåning i huvudstaden, det anrika **GODSET ÅRSTA SLOTT**. De ägde även Nynäs gård i Ösmo socken och bodde där under tiden som det förfallna slottet upprustades. Liksom i andra välbärgade familjer undervisades syskonskaran av en guvernant i hemmet.

FREDRIKA BREMER

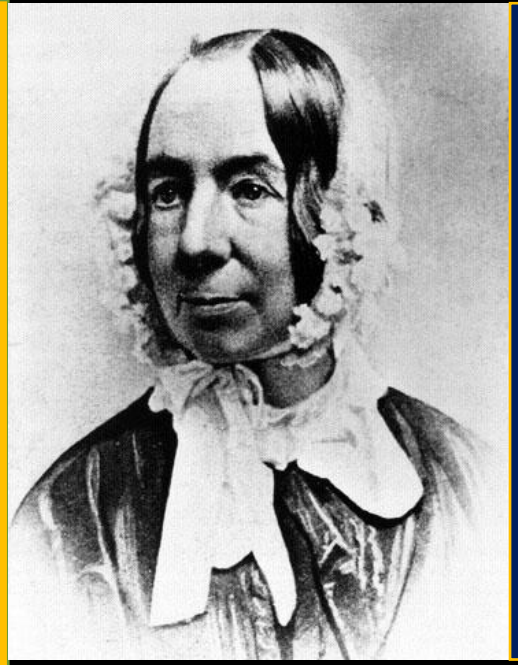

HENNES ROMAN HERTHA blev opinionsbildande vilket efter en livlig debatt medförde att riksdagen 1858 beslöt att ogifta kvinnor skulle få rätt att ansöka om att myndighetsförklaras (gifta kvinnor blev myndiga först genom 1921 ÅRS LAG). Redan under sin livstid var hon internationellt uppmärksammad och hennes böcker såldes över hela Europa. Även i Australien var hon mycket uppskattad.

FADERN VAR AUKTORITÄR och tungsint men gentemot familjen känslostyrd och lynnig, medan modern var en societetsdam med fransk fostran. Redan vid åtta års ålder fick Fredrika Bremer börja skriva fransk vers. Som barn reagerade hon ofta upproriskt vilket ansågs tyda på ett konstnärligt temperament. Moderns uppfostran var mycket sträng och varje morgon fördes Fredrika och hennes systrar in till henne för att niga och kyssa hennes hand och de skulle äta minimalt för att bli graciöst "zefyrliknande", eftersom deras framtid vilade i att bli förnämt bortgifta. Ogifta kvinnor var vid den här tiden ännu omyndiga och att de skulle försörja sig genom eget arbete ansågs uteslutet.

FREDRIKA BREMER

ÅR 1821 begav sig Bremer tillsammans med familjen och betjänten iväg på en resa i täckvagn ner till kontinenten, en så kallad bildningsresa för unga damer och herrar. Meningen var att de skulle ta lärdom av språken och den kontinentala kulturen. Familjen besökte Tyskland, Schweiz, Frankrike, och Nederländerna.

I Paris där de stannade en längre tid fick hon insikt i stadens sociala verksamheter, en erfarenhet hon tog med sig. Efter hemkomsten **1823** deltog hon i Stockholms sällskapsliv eller fördrev tiden med att brodera, konversera, läsa dikter och andra för en ung dam lämpliga sysslor. "Broderande på en evig och grå halsremsa domnade jag alltmer, det vill säga i mina livligare krafter, i min håg att leva", skrev hon i sin dagbok.

Förutom att skriva studerade hon naturen och tecknade gärna och hon fann ett lugn och en tillfredsställelse i att spinna, medan hennes främsta kall tog sikte på att försöka hjälpa de socialt utstötta.

FREDRIKA BREMER

ÅRSTA SLOTT

Årsta slott är en slottsliknande herrgård och ett tidigare säteri samt gods i Österhaninge socken och Haninge kommun, Stockholms län. Årsta med rötter i medeltiden har varit huvudgård för Tyska Ordens svenska jordinnehav. Nuvarande byggnad uppfördes 1660–1667

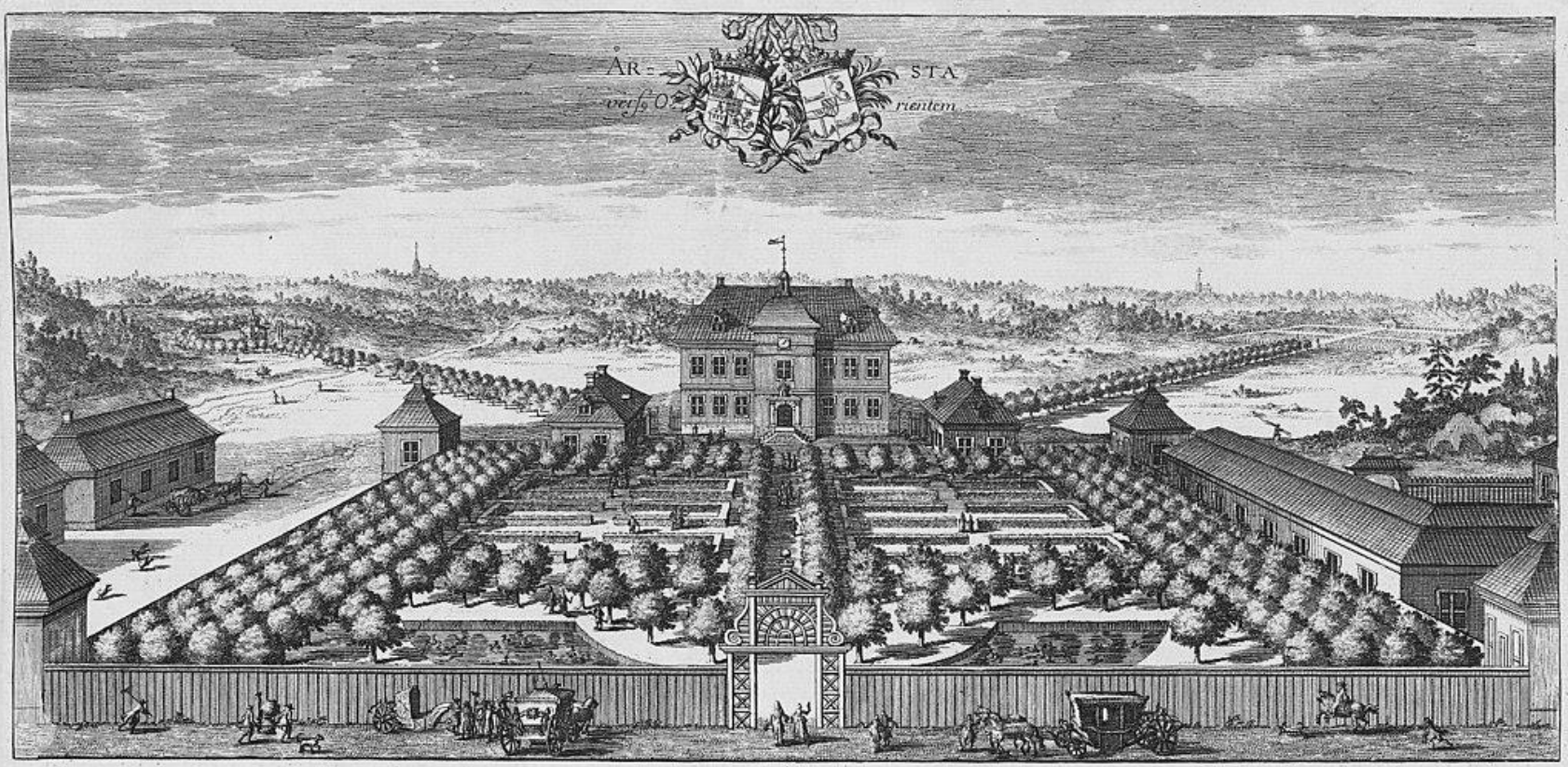

ÅRSTA SLOTT

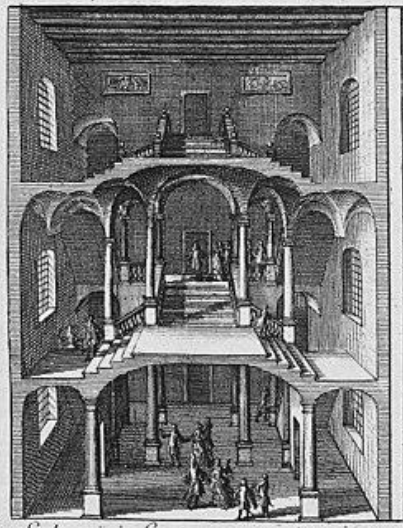

Scala eximiæ ſtructuræ cum columnis et gradibus lapideis in Palatio Arſtadenſi.

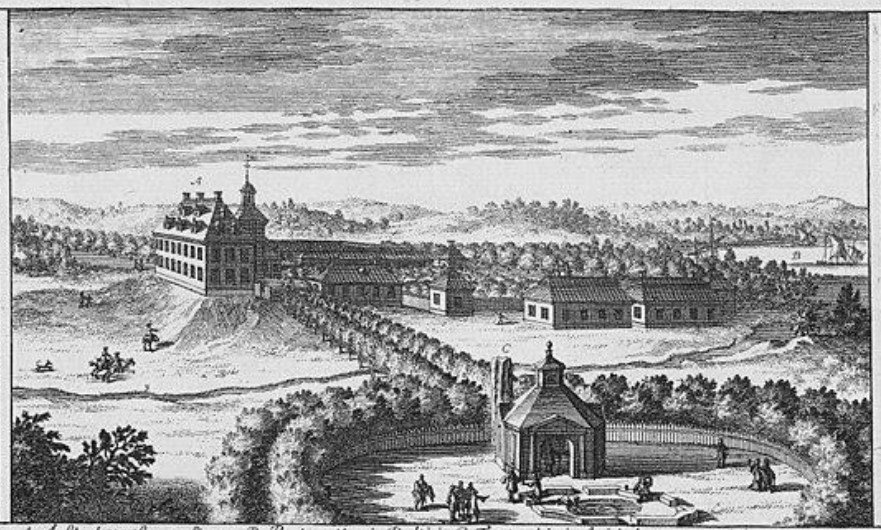

A: Arſtad verſus auſtrum. B: Portus Maris Baltici. C: Fontes bini Acidularum, qvi in cavernam Subjectam cadentes, et per meatus ſubterraneos ad inferiora deducti, centum abinde paſſibus uno eodemqve ſaltu ſine interruptione tempore brumali æqve ac æſtivo in altum exiliunt.

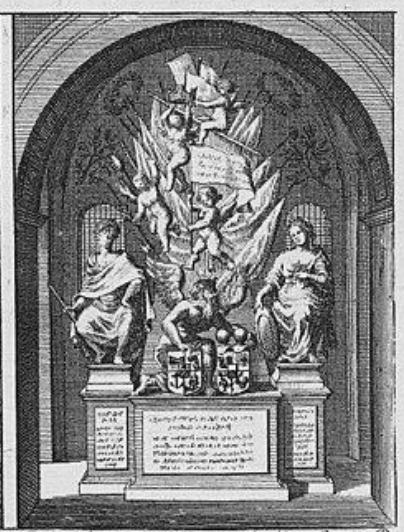

Epitaphium e marmore Italico Senat. R. & Thalarchi D^ni Lib. B. CLAVDII BIEC KENSTIERNA, in Templo Oſtrahaniuenſi.

FREDRIKA BREMER

BREMER vistades alltsedan barndomen mest på **FAMILJEGODSET ÅRSTA** där hon på 1820-talet och framförallt efter **FADERNS DÖD 1830**, med en religiös övertygelse ägnade sig åt att förbättra livet för traktens många fattiga och sjuka. Hon utvecklade samtidigt sina konstnärliga och litterära färdigheter och påbörjade trilogin Teckningar utur vardagslifvet. Romanen tillkom under påverkan av den brittiska brevromanen, Jeremy Benthams utilitarism, platonskt influerad humanism, Friedrich Schiller, och Johann Gottfried Herder. Efter debuten av denna skildring där bland annat familjen H ingår och som mest grundar sig på hennes egna erfarenheter, vann hon ett utbrett erkännande.

FREDRIKA BREMER hade under **1830-TALET** befäst sin ställning som den svenska romankonstens främsta namn. Åren runt **1840** blev hon även internationellt känd genom översättningar till tyska och engelska. Hon hade en ansenlig inkomst men var, som alla kvinnor, omyndig. Hon bestämde sig för att gå till kungs för att bli myndigförklarad. Hennes ansökan beviljades av konseljen och kung Karl XIV Johan **DEN 14 DECEMBER 1840**. Hon var nu fri att helt råda över sig själv.

FREDRIKA BREMER

År 1842 skrev hon sin första icke skönlitterära bok, Morgon-väckter, en religiös idéskrift i den aktuella debatten. I Stockholm fortsatte hon det välgörenhetsarbete hon sysslat med i yngre år, samt bröt sin isolering genom att delta i det högborgerliga och intellektuella umgängeslivet. En av hennes goda vänner var Erik Gustaf Geijer och hon umgicks även med Esaias Tegnér och Malla Silfverstolpe.

RESA TILL AMERIKA

Efter att ha läst Alexis de Tocquevilles skildring av Amerika, reste Bremer till USA 1849 där hon stannade till november 1851 och även besökte Karibien och Kuba. Hennes upplevelser som finns i dagboksanteckningar och brev till systern Agathe, resulterade i reportaget Hemmen i den nya världen (1853–54). I USA hade hon än mer fått insikt i den filantropiska verksamheten och hon försökte starta ett världsfredsprojekt i England med en programskrift som trycktes i The Times 1854. Vid denna tid kallar hon sin ideologi för "kristen socialism", en i dåtidens England förekommande riktning, då konkurrenstanken enligt henne var oförenlig med det kristna budskapet. Hon uppfattas dock ofta som kristen socialliberal.

I USA DÖPTES BREMER COUNTY I IOWA 1851 EFTER BREMER. Namnet föreslogs av delstatens guvernör Stephen Hempstead som beundrade henne.

FREDRIKA BREMER

År 1856 utgav Fredrika Bremer idéromanen HERTHA, med undertiteln En själs historia, teckning ur det verkliga livet, som handlar om hur viktigt det var att kvinnor fick sin myndighet. Huvudpersonen, Hertha, för en kamp mot sin förmyndare och försöker slippa att bli bortgift. Litteraturprofessor SVERKER EK KALLAR ROMANEN 1926 TENDENTIÖS och säger att den vittnar om en inre känslomässig brist, men att den även är ett uttryck för mod då romanen utmanade hennes popularitet. Bland feminister har romanen dock givit Fredrika Bremer en nästan ojämförlig beundran och hon kallas ofta för den svenska kvinnorörelsens grundare, trots att uttryck för feminism redan fanns hos bland andra Hedvig Charlotta Nordenflycht.

Romanen väckte offentlig debatt och den så kallade Herthadiskussionen ledde till att riksdagen 1858 beslöt att ogifta kvinnor skulle få rättigheten att ansöka om att bli myndiga vid 25 års ålder. Vidare öppnades 1861 Högre lärarinneseminariet i likhet med den "högskola" som föreslås i Hertha. Påverkad av romanen grundade Sofie Leijonhufvud Tidskrift för hemmet 1859.

FREDRIKA BREMER

Efter Herthas utgivning begav sig Bremer ner till södra Europa; först Schweiz, sedan Grekland, Italien, Frankrike och Orienten. Om detta har hon skrivit i Lifvet i gamla världen (1860–1862). Filantropen Fredrika Limnell bekostade en stor del av hennes resa mellan Italien och Palestina (nutida Israel).

Framför allt studerade hon nu de olika kyrkorna. Under denna tid hade Bremer en tanke att bygga en framtidskyrka där alla trosuppfattningar skulle vara välkomna. Hon kallade detta för "den högsta kritiska ståndpunkten" och menade att flera religioner och moralsystem verkligen kunde enas. Vissa folk ansåg hon dock vara oförbätterliga och då kunde hennes försoningstanke, som annars var så framträdande, vara mycket fjärran.

FREDRIKA BREMERS GRAV VID ÖSTERHANINGE KYRKA.

FREDRIKA BREMER

ÖSTERHANINGE KYRKA är huvudsakligen uppförd under medeltiden, med smärre tillägg under senare tid. Planen består av ett rektangulärt långhus med fullbrett, rakslutet korparti, västtorn, sakristia i norr, vapenhus i söder samt ett polygonalt gravkor i öster. Ingång i väster och i söder genom vapenhuset. Långhusets murar är kyrkans äldsta bevarade del

FREDRIKA BREMER

Hon återvände till Sverige 1861. De sista åren deltog hon bland annat i den segdragna debatten om ståndsriksdagen, som ledde till representationsreformen vilken trädde i kraft 1866. Efter en kort tids sjukdom avled hon på nyårsafton 1865 i sin kammare på Årsta slott. Hennes kvarlåtenskap inbegrep opublicerat material som ärvdes av hennes syster Charlotte Quiding. Hon utgav valda delar men förstörde stora partier, resten överlät hon till Kungliga biblioteket. Fredrika Bremer ligger begravd i familjegraven vid Österhaninge kyrka i Haninge kommun.

Fredrika-Bremer-Förbundet bildades 1884 av Sophie Adlersparre. Det är en av Sveriges äldsta kvinnoorganisationer. Sedan 1914 ger förbundet ut tidskriften Hertha (innan dess gav förbundet ut tidskriften Dagny).
På 1970-TALET väcktes intresset för Fredrika Bremer ånyo. Av de många som forskat om hennes liv, tankar och gärningar kan särskilt nämnas Selma Lagerlöf, Klara Johanson, Elin Wägner, Sture Linnér, Henrik Schück, Agneta Pleijel och Carina Burman.